

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hord-
va vagy vidékre postán
küldve
Egész évre 6 frt — kr
Fél évre 3 frt — kr
Negyedévre 1 frt 50 kr

Hirdetések díja:
□ centiméterenként 3
kr. Kereskedők és gyá-
rosok külön árkedvez-
ményben részesülnek.
Bélyegdíj 30 kr.

Nyitlár sora 20 kr.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztői iroda

kiadóhivatal:
Nagyenyedi Könyv-
nyomda és Papíráru-
gyár Részvénytársaság
Főter 38. szám alatt,
hova úgy a lap szelle-
mi részét illető köz-
lemények, mint az
előfizetések és
hirdetések bér-
mentesen küldendők.

Kéziratok nem adar-
nak vissza.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

A sajtószabadság.

Csak a minap ünnepeltük meg az 1848-iki márczius 15-nek emlékét. S ünnepeltük benne ma is főképpen azt, ami e napnak jelentőségét leginkább megadta volt: a gondolat- és szólásszabadságot. A sajtó felszabadításával, az első cenzurázatlan sajtótérnek megjelenésével öltött ez az eszme konkrét alakot.

Azóta alkotmányos életünknek minden ügyét a sajtó harcolta meg először. Élénk érzékével felfedezte minden tervezetben, bármennyi szerénység közé volt is takarva, a nemzeti és szabadelvű irányzatot; de még élénkebb sajtótellemmel kiérezte, bármilyen tarka köntösben volt is fellejtve: a reakziót, a visszafejlődést.

A magyar sajtónak tehát a nemzeti és szabadelvű érzület fellendülésében nagy szerepe van.

Az idei márczius 15-nek megünneplése még a szokottnál is melegebb volt; alkotmányos életünk visszaállítása óta talán még soha ily lelkesen nem hangoztatták a sajtó szerepét, fontosságát és szabadságának szükségét.

Mi ennek az oka? Talán korlátozni, fegyelmezni akarják azt a sajtót, mely elévülhetetlen szolgálatokat tesz a nyilvános élet terén? Talán a publiczista-irodalom a magyar állam-életnek kárára van? idegen érdekeket szolgál? s ezért megrendszabályozzák?

Ugy tetszik nekünk, hogy a rémlátók veszedelmet éreznek ott, ahol erre semmi okuk sincs. Arra magyar liberális államférfiu sohasem vállalkozhatik, nem is fog vállalkozni, hogy a komoly sajtót, melyre egészen ráillik a publiczista elnevezés, szabadságában háborgassa. Nem is arról van szó.

A bűnvádi eljárás reformja oly módon van tervezve, hogy a magán-személyek ellen elkövetett sajtóvétséget ezen tervezet kivészi az esküdtisékek hatásköréből, amelyeknek pedig az eddiginél éppen úgy, mint a modern államokban általában sokkal nagyobb szerep jut, mint a törvényszékeknek. Esküdtisék helyett tehát törvényszék elé fog tartozni a magán-személyek becsületének sajtó útján való megtámadása.

Tehát csak arról van szó, hogy jobban korlátoztassék azok szenvedélye,

kik sem a tollal, sem a tollnak nem szereznek tisztességet, hanem a folytonos szenzáció-hajszra a kenyerük. Minden eszközzel ingerlik a pikáns ujságokra vágyó nagy közönség kíváncsiságát; étvágyát is növelik, kielégíteni is iparkodnak, hogy közönségük megmaradjon. Ez előtt a minden áron olvasóközönséget s általa jövedelmet kergető revolver-sajtó előtt nincsen semmi szent, csak az ő bálványja: a botrány; ha nincsen, csinál; de nélküle élni nem tud. Ez a sajtó nem tesz különbséget a között, ami a nyilvánosság elé tartozik, s a között, ami teljesen magán-ügy. Ez a szenzációval üzérkedő, személyes bosszúból és érdekből becsület-rontásban, sokszor rágalomban utazó szellem nem való a magyar ember uri gusztyusához és szemérem-érzetéhez. Azért az ilyen sajtót a komoly publiczista mindig megvetette, visszaélésnek, szemérmetlen tollakodásnak és durva krakélerségnek bélyegezte.

Ilyenek ellenében kell az egyén becsületét az eddiginél hatásosabb eszközökkel megvédelmezni. És pedig csak akkor, ha valaki a nyilvános élethez

TÁRCSA.

Tudományos apróságok.

A légköri villamosságról. — A villamosság és a fénysugarak közötti viszony. — Élet a holdon. — Trágyaképző baktériumok. — Mesterséges gyémánt. — Az acetylénvilágítás költségeiről.

A légköri villamossággal, a természetnek e mai napig megoldatlan rejtélyével, az utóbbi időben Paubert német fizikus sokat foglalkozott s észleleteit a bécsi tudományos akadémiának mutatta be.

A légkörben, mint tudjuk, villamos tümenyek jelentkeznek s pedig néha oly nagy erő kifejtéssel, amelyből következtetni lehet az azt megelőző feszültség tulmagas fokára. Kétségtelen, hogy a feszültség alap-oka a föld felszínének ellenkező villamossága, de Paubert ezenkívül más villamossági források létezését is lehetők tartja s kutatásait ebben az irányban vezette.

Kiinduló pontja az volt, hogy a föld felszínének negatív villamosságát valamely ezzel egyenértékű villamos erőforrásnak kell egyensúlyban tartani, s hogy ez az erőforrás semmi esetre sem keresendő egy másik égitestben, amint ezt az utóbbi időben néhány csillagász elhitetni iparkodott, valószínűleg onnan indulván ki, hogy a légkört nem bírták mint a földdel egyenértékű villamos raktárt elképzelni.

Paubertnek ez az elmélet főképpen azért

nem tetszett, mert nem magyarázható ki belőle, hogy nyáron miért nagyobb a villamos feszültség a föld színén, mint télen? Ha egy más égitest villamossága okozná a villamosság megoszlását a föld tömegében, s tartana lekötve a negatív villamosságot, akkor a feszültségnek telen-nyáron egyforma nagyoknak kellene lenni. Ezenkívül az sem vág össze a Flammarion által is hirdetett idegen világbeli villamosság-elmélettel, hogy a feszültség emelkedése mindig csak a földgömbnek arra a részére terjed ki, amelyiken éppen nyár van, míg a másik félgömbön, ahol tél van, sokszor meg is szűnik a feszültség.

Paubert röviden vetett véget a vitának: felszállt egy léghajóval és méréseket tett, melyek azt bizonyították, hogy a villamos feszültség a magasság növekedésével folytonosan alászáll, elannyira, hogy 3000 méter magasságban már nincs se villámlás, se dörgés. Ebből kétségtelen, hogy a villamos feszültséget nem egy idegen égitest hatása okozza a földön, hanem kizárólag olyan erők, amelyek székhelye a légkörben van, tehát a légkört csakugyan úgy kell tekintenünk, mint a földdel egyenértékű villamos tényezőt.

Ezzel azonban még mindig nem volna megmondva, hogy melyek azok az anyagok, melyekben a légkörbeli villamos energia

kifejlődik? Paubert magát a levegőt, az oxigénnek s hidrogénnek eme keverékét, oly nagy feszültség kifejtésére képesnek nem hiszi, hanem mint a húnék, éppen úgy a villamosságnak is leginkább a vízgöök képezik a valódi közegét, sőt a füst és a levegőbe felszálló por is ugyanilyen közegül tekintendők. Nagy szerepe van továbbá a szélnek, mint energia-forrásnak; a szél ugyanis a légrétegek és a felhők közt folytonos keveredést és dörzsölést okozván, a feszültséget fokozza. Bebizonyult továbbá, hogy egyetlen egy zászló lengése által előidézt dörzsölés már kimutatható villamos energia-gyapodást okozott. A köd, a dér mind befolyásolja a villamos erőt, sőt Kirchner meiningeni meteorologus azt állítja, hogy még a virágok himpora is befolyásolja a villamos áramot a levegőben.

Rokonságban van ezzel a kérdéssel, de egész más irányu vizsgálódás tárgyát képezi a villamosságnak a fénysugarakhoz való viszonya. Amióta a korán elhunyt Hertz kimutatta, hogy a fénysugarak előmozdítják a villamos szikraképzést, e téren sok új dolgot ismertünk meg. Righi azt fedezte fel, hogy a fénysugár a vezetőkön pozitív villamosságot ébreszt, sőt Arrhenius szerint a fénysugarak nagy befolyással vannak a ritkított légemű testek vezető képességére is, mert a ritkított légemű testek, ha fénysuga-

való minden konnexió nélkül tisztán magán-becsületében van megtámadva.

Beksics G. azt mondja: „Ha közérdek a sajtóvétség háttere, akkor a magán-egyéni is csak az esküdtszék előtt kaphat elégtételt.“ Egy kissé hátrózatlanul látszik a szerző, nem az értelemben, hanem a kifejezésben; mert ezzel a mondattal — nézetünk szerint — meg lehet kerülni magát az értelem korrektségét. Nincs olyan sajtóvétség, melynek hátterül a közérdeket szerepeltetni nem lehetne.

A mi gondolatunk a dologban ez: Az a sajtóvétség, amely valakit hivatalos funkciójában támad meg, az esküdtszék elé tartozzék.

A bűnvádi eljárás ilyen reformja bizonyára nem korlátozza a nemes értelemben vett sajtószabadságot. Amennyiben pedig korlátozza azt a szemérmelen törekvést, hogy bárkit, kellő és érdemes elégtétel nélkül, pellengérré lehessen állítani, sokszor csak boszúból, sokszor képzelt levélzörgésre megindult szenzációból, vagy éppen pusztán rágalomból: annyiban csak üdvös eredménye lehet.

A „Nagyenyedi Épület-lakatos-árugyár r. t.“ II. közgyűlése.

A czimben jelzett ifjú, de már megismosodott és szép sikert mutató vállalat részvényesei f. hó 25-én tartották második rendes közgyűlésüket.

A gyűlést a társulat elnöke, Török Bertalan orsz. képviselő, a következő szép és megszívlelésre érdemes, gondolatokban gazdag beszéddel nyitotta meg:

„Azon nagyjelentőségű köteleességeken kívül, melyeket politikai tekintetben hazánk és nemzetünk iránt teljesíteniünk kell, mint

jó hazafiaknak, nagy fontossággal bírnak azon feladatok, melyek megoldása a társadalmi és közgazdasági téren mi reánk: e kor fiaira vár. Ezen köteleességek és feladatok a nemzeti közélet folytonos emelkedésével harmonikus egészet képeznek, ha a végcél nem önző, nem személyi érdekek uralmát, hanem annak a társadalomnak, melyre hataskörünk kiterjed, általános közjavát, általános hatású emelését tartja szem előtt.

Mi, e társulat tagjai, ezen részvénytársaság megalapításával szintén e nemesebb feladat egy részletét kívántuk megvalósítani, és ha végig nézek azok során, kik munkájuk és takarékoságuk gondosan összegyűjtött eredményével alapították ezen, hazarészünkben közgazdasági tekintetben oly fontos társaságot: a büszkeség és a lelki megelégedés igaz érzetével utalhatok arra, hogy e férfiakat ott láttuk minden alkalommal, ahol társadalmunk szellemi, erkölcsi színvonalának emelésére, köz-jólétére munkálni és áldozni kellett.

Jól esett kiemelnem e momentumot mindig, de különösen kiemelem most, midőn hazánk különböző pontjain fölmerült egyes esetekre utalással — mondhatni megfontolatlanul könnyelműséggel — sokan reá akarják e korra, e kor nemzedékére sütni az önző utilitarizmus bélyegét és egy néhány „husos fazékra“ mutatva, alszenteskédő fájdalommal zengik, hogy a mai társadalom csakis a Mammonnak hódol.

Az emberiség történelme a fénynek és árnyak váltakozó vegyülékét mutatja. Bármily fényes volt valamely korszak, az még sem nélkülözötte az emberi sötét szenvedélyeket, és bármily sötét képet mutat fel egyes nemzetek életében a történelem, lélekemelőleg hat szemünkre a magasabb, nemesebb erkölcsi jelenségek ragyogó fénye, mely biztalan, szilárdan vezetett egy új és szebb élet felé.

Bármerre tekintünk: épületeket látunk emelni a vallásosságuk, a tudományuk, művészetnek; terjed a művelődés, fejlődik

a közélet, erőteljes társadalmi mozgalmakat szemlélhetünk mindenütt, s akiben van erő, munkakedv és bizalom, megtalálja biztos helyét a társadalomban. Nem hunyunk szemt a társadalmi betegségek előtt sem, s a tudomány és tapasztalás, de egyszersmind a nemes humanizmus orvos-szerével igyekezünk azokat gyógyítani.

Ezt a nagy, általános feladatot és köteleességet teljesítette és teljesíti a mi kis társadalmunk is; a különbség köztünk és hazánk más vidékei között csak az, hogy nekünk több lévén a multban veszteségünk, többet kellett áldoznunk, többet kellett munkálnunk, és mert magunkra voltunk hagyatva, összetartás által fokoztuk az egyének önmagában gyöngye erejét. Istennek hálat adva mondhatjuk el, hogy a várt siker nem maradtott el s évtizedek munkájával erőteljes alapokat raktunk le a jövő fejlődés számára.

A mi részvénytársaságunk megalapítása is ezen elvből eredő összetartásnak eredménye. Meg akartunk egyelőre szerény eszközökkel is valósítani egy hazaszerte folytonosan felhangzó elvet, azt t. i., hogy ha már eleget tettünk a hitel-igények olcsó kielégítésének takarékpénztárak létesítésével, igyekeztünk a tőkét a hiányzó gyár-ipar megteremtésére is felhasználni. És mert közgazdaságilag az a politika helyes, mely hazai erővel, hazai anyagokból akarja előteremteni azt a nagymérvű szükségletet, melyet eddig nagy részben a külföldi anyagok fedeztek, igen helyes volt az áru-statisztika adatainak bizonyítása szerint oly gyár-vállalatot teremteni, melynek áruit a kereskedelmi világ igen nagy részben Ausztriából, Németországból, a kis Luxemburgból és Angliából szerzi be, és aminő gyár-vállalat még nagyon kevés van hazánkban.

Az áru-statisztika adatai szerint „vas és vasáru“ 1893-ban behozott 1,289.692 mázsa 29,627.000 frt értékben. Ugyanekkor kivittett 551.285 mázsa 8,019.000 frt értékben. A behozatali érték többet tehát: 21,608.000 frt. 1894-ben behozott: 1,548.576 m. 27,537.000

rakasnak reá, tényleg nyernek vezetőképeségben (azaz a villamosság jó vezetői lesznek, mint a fémek). Ezeket a kutatásokat Simon Ernő német fizikus új dolgokkal szaporította és kimondotta, hogy ritkított gázok, ha nagy töréssel bíró fénysugarak esnek rájuk, olyan tüneteket mutatnak, melyek e sugarak nélkül csakis nagyobb feszültségű villamosság mellett jelentkeznek, vagyis más szóval e sugarak fokozzák a villamos feszültség tüneténeit. Simon levegővel, széndioxyddal, hidrogénnel tett kísérleteket, s azt hiszi, hogy e gázok a fénytől bizonyos változás szenvednek és a villamosági vezetés nem rendes, hanem elektrolitikus.

Ha a villamfejlesztő gép lemezei között levő rendes levegőréteget magnesiumfényvel megvilágítjuk, nem áll be változás, de ha a levegőt megritkítjuk, akkor a villamosság mértéke tüstént elárulja a változást. A legerősebben hat a villamos és a magnesiumfény, gyöngébb hatású a világító-gáz és a napfény.

A holdról immár majdnem teljes bizonyossággal megváltoztathatjuk a véleményünket. Az iskolában még teljesen kihalt világtestnek tanították mindnyájunknak, az utolsó egy-egy év alatt azonban olyan megfigyeléseket tettek rajta, melyek éppen az ellenkezőt bizonyítják.

Dr. Brenner, a lussinpikkolói csillagvizsgáló

intézet igazgatója, egy berlini természetudományi folyóiratban egy szenzációs közleményt tesz közzé, melyben azt állítja, hogy a holdon változásokat észlelt. Hogy víz és levegő van-e a holdon, erre nézve eltérők a nézetek, de vannak, akik azt állítják, hogy a holdnak van légköre, mely sokkal ritkább, mint a miénk, és hogy a légkörben van vízpára is. Brenner a híres lussinpikkolói távcsővel, mely a legtisztább képeket adja, a holdon éppen olyan képeket tapasztalt, mint az Alpesek hó- és glecservilágában s így ő a holdon is feltételez havat és jeget. Hogy pedig a holdon változások is állnak be, azt azzal bizonyítja, hogy a Hyginus nevű krátert Klein csak 20 év előtt fedezte fel, holott ma messzelátóval feltűnően látható. Brenner azonban az ő látcsővel e kráter vidékén még 50 krátert fedezett fel, amelyek közül 8—10 minden közönséges csővel látható, tehát ezek csak 1886-ban keletkezettek. Maga a nagy Hyginus-kráter is csak mélyedésnek látszik ma, holott sok mélyedés, melyet Krieger müncheni csillagvizsgáló fedezett fel, ma már teljesen kifejlődött nagy kráter. Sok változó repedés is észlelhető, melyek a hold egyenlőtlen összehúzódásából erednek. Ezek a kráterek azonban nem vulkanikus eredetűek, mert különben a vulkanikus kitérés tűzét és füstjét már észrevették volna. Brenner legerősebb érve azonban, hogy ő egy

nagy kráter mellett egy másik jó nagy krátert lát, amely, habár kis távcsővel is tisztán kivehető, híres csillagászaink holdmappáján még nincs felvéve; ezek tehát nem azért hiányzanak, mert észre nem vették, hanem mert most képződtek. Szóval a holdon változások, tehát életjelenségek tapasztaltak, s ha légközelet még a levegő és a víz jelenlétét is kimutatják rajta, akár elől kezdhetjük a mult századok ábrándos hiedelmének variálását a holdbeli emberekről, sőt a jelen század tudományos ábrándjával is kísérletet tehetünk, azaz jeleket adhatunk a holdbeli emberiségnek.

A légköri magasságokból s a hold szférájából a földre visszatérve, a gazdákat érdeklő nitrogénről akarok említést tenni, ami Németországban oly feltűnést keltett. A gazdák tudják s én is említettem már e helyen, hogy a pillangósokhoz tartozó növények némelyike a gyökereiben képződő apró koloncok által nitrogén anyagokat fejleszt. Ezek a növények tehát a legbecsesebb trágyaanyaggal látják el a termőföldet. Sokat fürkésztek, kutattak e körülmény okait, s végre rájöttek, hogy ezeket a koloncokat a gyökereken baktériumok idézik elő s hogy ezek éppen táplálkozásuk által, anyagcsere útján fejlesztik a nitrogén anyagokat. Ez nagy vívmány volt s a gazdák most nyakra-főre kezdtek a pillangós növényeket tenyészteni. Néhány hét előtt azután, a híres

frt értékben; kivitetett 730.885 mázsa 8,816.000
frt értékben. A behozatali érték-többlet: 18,721.000
frt. És ha a részleteket vizsgáljuk, azon
árak közül, melyeket gyárunk is előállít, azt
találjuk, hogy 1894-ben behozatott: pléh-
kályha és kályhacső 4560 mázsa 104,880
frt értékben, kivitetett 152 mázsa 3,648
frt értékben. Takaréktűzhelyekből behozatott 4626 má-
zsa 161,910
frt értékben; kivitetett 363 mázsa
17,705
frt értékben. Közöséges lakatos- és ko-
vácsmunkákból behozatott 69,275 m. 2,078,250
frt értékben; kivitetett 13,694 mázsa 419,008
frt értékben. A milliókra menő nagy behoza-
tali többlet, de ezenkívül a folyton növekedő
szükséglet tehát igazolja vállalkozásunk helyes-
ségét közgazdasági tekintetben s még jobban
fogja igazolni a jövőben, midőn szakszerű
vezetés és óvatos kereskedelmi összekötte-
tések folytán üzletünk megerősödve, mind
több rendes, szakszerű iparost fog alkalmazni
s ez által iparosainknak a teljesebb kiképzés
mellett állandó, biztos életmódot fog nyuj-
tani.

Midőn társaságunk II. üzetévének ered-
ményét a tisztelt közgyűlés elé van szeren-
csénk terjeszteni, örömmel üdvözlöm önöket,
kik megjelenni szívesek voltak, s ezzel a
közgyűlést megnyitom.

Az eszmegazdag megnyitó után — mely
magas szempontból tekinti s itéli meg köz-
állapotainkat, nemzeti fejlődésünk kritériu-
mait és az adatok czáfólhatatlan erejével
mutat nemzetgazdaságunk leggyengébb ol-
lára — következett az igazgatóság jelen-
tése, melyet a társulat buzgó igazgatója, Ko-
vács Gyula, készített és terjesztett a köz-
gyűlés elé. Fontosságánál fogva közöljük az
egész jelentést és ajánljuk olvasó közönsé-
günk tárgyilagos figyelmébe.

„Mélyen tisztelt közgyűlés!

Mult évi — első — jelentésünkben rá-
mutattunk azon nehézségekre, melyekbe
vállalatunk megalakulása, berendezése, kész-
áruinknak a piac megszerzése és bizto-
sítása s általában a vállalat kezelése ütkö-
zött; de egyttal reményünknek adtuk ki-

fejezést vállalatunk virágzó élet-képessége
iránt.

Ezen reményünk, ha nem is minden-
ben, de nagy részben teljesült vállalatunk
ezen második évében, melyről a tisztelt
közgyűlésnek most tesszük meg jelenté-
sünket.

Legfontosabb, mit a mult évi tevékenysé-
günkben felemlithetünk, hogy a mi gyárunk
is részt vett Magyarország milleniumi ün-
nepélyes kiállításában. Nem építettünk ott
külön pavillont, csak az építészeti csarnok-
ban foglaltunk el gyártmányainkkal egy
pár □ méter helyet, s mégis a hasonnemű
gyártmányok között méltán az első helyek
egyikét foglaltuk el, amenyiben ezen genre-
ben a legelső díjjal, a millennárius kiállítási
nagy éremmel lettünk kitüntetve „jó munka,
nagyban gyártás, verseny- és kivitel-képes-
ségért.”

És valóban, az egész magyar piac egy-
hangú véleményét írjuk le, midőn ki nyilat-
koztatjuk, hogy gyártmányaink jók, szépek,
és a külföldi gyárakkal is kiállják a ver-
senyt.

Azonban ezen kedvező körülménnyel
szemben történt egy elszomorító eset is a
mult üzlet-évben.

Ugyanis az állami törvényhozás a hason-
nemű iparvállalatok részére állami kedvez-
ményeket nyújt éppen azon okból, hogy a
külföldi régibb és már megizmosodott gyá-
rakkal szemben a hazai iparvállalatok a
versenyt fölvehessék.

Ezek: a több évi adó-elengedés kedvez-
ménye és a kedvezőbb (XX-ik dijszabás)
vasuti szállítás kedvezménye, mely nélkül
ezen, természetüknél fogva súlyos iparczik-
kek távolabb fekvő piacokra haszonnal
már nem szállithatók.

Iparvállalatunk igazgatósága a mult év-
ben mindkét irányban ismételtelen folyamo-
dást nyújtott be az illető minisztériumokhoz,
és ezen folyamodásokat iparvállalatunk el-
nöke és igazgatója nyújtotta át személyesen
a magyar minisztereknek.

Meister, Lucias és társa-féle gyár forga-
lomba hozta a nitrogint. (E gyár készítette
az első szerumot is.) A gyár ugyanis ezeket
a bakteriumokat mesterségesen uton tenyészt
és azután kis palackokban árusítja. A nitro-
ginnal beoltják a földet, erre a bakteriu-
mok rengeteg módon szaporodnak és a pil-
longások gyökerein azután sok ilyen kolonc
keletkezővén, a föld nitrogines anyagokban
gazdagabbá válik. Egy hold földre egy fo-
rint ára nitrogin elegendő és az eredmény
olyan feltűnően észlelhető, hogy a német
gazdák között valóságos nitrogin-láz ütött
ki. Nálunk tudtommal még nem tettek ki-
sérletet a nitroginnal.

Kevésbé praktikus, de elég érdekes ta-
lálmányt emlitenek a francia lapok is. A
mesterséges gyémántot ma épp úgy keresik,
mint az alchimisták az aranyat, s míg ezek
a porcellánt találták fel, addig a mi gyé-
mánt-alchimistáink a calciumcarbida s vég-
gül az ebből fejlődő acetylénre bukkantak.
Moissan nyitotta meg az utat s e napokban
Moyat már olyan eljárást talált fel, mely-
lyel nagyobb darab mesterséges gyémán-
tokat lehet előállítani. Moyat szénport és
vasforgácsot tesz egy aczélhengerbe és fo-
lyékony szénsav hozzááttele után az edényt
erősen elzárja. Most erős villamos áramot
vezet e hengeren át. Ezáltal belül óriási
hőfok keletkezik s a belső feszítőerő rop-

pant magasra emelkedik. (45°-nál már 100
legnyomásnak felel meg.) E miatt a kőszén
a megolvastott vasban feloldódik és ez a
feloldott szén lehűlésekor elég nagy s tiszta
jegeceket alkot. A vasat leoldják salétrom-
savval s a jegecek szabadon maradnak.
Moyat szerint a jegecek némelyike valódi
gyémánt, a többi gyémántszerű. De mind
kemény, az üveget karcolja, némelyik szép
tiszta s átlátszó is.

Dr. Rüll József közhőrházi igazgató főor-
vos Mohácson és mások is az acetylénről
intéztek hozzám kérdéseket. Az eddig leg-
jobb készüléket s lángzókat az Internatio-
nale Gesellschaft für Beleuchtung készíté.
A szaklapok igen dicsérőleg írtak a társu-
lat készítményeiről, amelyek Schülke sza-
badalma alapján vannak szerkesztve. Ily ké-
szülék működik a vezetésem alatt álló la-
poratoriumban is. S ezzel a világítás a követ-
kezőkbe kerül: Egy gyertyafényhez 1 liter
acetylén kell 1 órára. (Pontosan csak 3/4
liter.) Vegyünk tehát 10 gyertyaerőt; ehhez
egy órára 10 liter acetylén kell. 1 kilo-
gramm calciumcarbida, melynek ára 30 kr,
300 liter acetylént ad. 300 liter ára
30 kr lévén, 10 liter 1 krajczárba kerül,
tehát egy 10 gyertyafényű láng óránként
1 kr. De ha új gyárak alakulnak, olcsóbb
lesz.

(E-s.)

Vértess József.

Az adó-engedményre vonatkozólag még
választ ez ideig nem nyertünk. Azonban a
kedvezőbb dijszabás elnyerése iránti kérvé-
nyünk leküldetett a kolozsvári kereske-
delmi és iparkamarához véleményezés vé-
gett, honnan azon véleménynyel terjeszte-
tett vissza, hogy ha iparvállalatunk a ked-
vezményes dijszabás birtokában képes lenne le-
győzni a külföldi gyárak versenyét Magyaror-
szágon, akkor még inkább legyőzhetné a belföldi
versenyt, tehát hogy valamiképpen le ne győz-
hessük Magyarországon a külföldi hasonnemű
nagy, régi és minden állami kedvezményben
részesülő iparczikk-özön versenyét: tiltakozik az
ellen, hogy a minisztérium ezen véletlenül egé-
szén magyar iparvállalatnak is megadja a
szállítási kedvezményt, mert hátha ezen ked-
vezmény birtokában gyári iparvállalatunk
a hazai kisipart is esetleg ronthatná!

És az az iparkamara, mely törvény szerint
azért van alkotva, s azért huz busás jövedel-
met a kis- és gyári ipar évenkénti rovatából,
hogy a magyar kis- és gyári ipar fejlődését
munkálja, nem vette magának azt a fáradsá-
got, hogy gyári iparunk természetéről saját
szemléletéből tájékozza magát, s meggyőződjék
arról, hogy gyárunk csak olyan iparczikkeket
állít elő, melyeket a kisiparos is és más építészeti
vállalkozó is a vaskereskedésekből szokott vásá-
rolni, mely iparczikkeket ezek csak felvesznek,
de nem készítenek. Már most, ha a mi magyar
gyár-vállalatunk ezen iparczikkeket tovább
nem szállithatná, a vasas boltosok jövőre
is a gráci Lapptól vagy a Cseh Jajtelesztől,
vagy más német- és angolországi nagy
gyárosoktól szereznek be kereskedők és a
kisiparosok részére. De minnek is prospe-
ráljon Magyarországon egy magyar gyár-
ipar-vállalat!

Önként értetődik, hogy ezen menthetet-
lenül felületes iparkamarai vélemény követ-
keztében kérelmünkkel el lettünk utasítva.

Mi nem állítjuk, hogy az a fegyverez-ipar,
mely a kisiparos szájából veszi ki a kenye-
ret — nem a nagy közönségre nézve,
hanem a kisiparosra nézve — előnyös lenne,
de éppen ezért kellene az államkormány-
nak a fegyverezetet olyan gyári munkára
rendezni be, mely a kisiparos által készített
cikkek nem állítja elő, melyeket a kis-
iparos is tömegesen a boltból szerez be, s
melyeket a mi gyárunk mellett is, és ma is,
óriási nagy mértékben külföldről hoznak be
Magyarországra.

Miután meg vagyunk győződve, hogy ezen
kérdésben teljesen igazunk van, nem fogjuk
elmulasztani kedvezőbb kilátások mellett
ezen alázatos kérésünket a magyar kor-
mányhoz megismételni.

Az igazgatói jelentés további része rész-
letesen beszámol a lefolyt üzletév forgal-
máról; a mérleget ismerteti s a tiszta jöve-
delem felosztására vonatkozólag javaslatot
terjeszt elé.

Ezen javaslatok elfogadását ajánlotta a
felügyelő-bizottság jelentése, mely az igaz-
gatóság munkájáról a legteljesebb elismeré-
ssel nyilatkozott. A javaslatok vita nél-
kül, egyhangulag elfogadtattak.

Végül Lázár István ig. tag adta elő az
igazgatóságnak részletesen megokolt követ-
kező indítványát:

„Tekintettel arra, hogy a társulat 50.000
frt részvénytőkéje az üzlet befektetéseihez,
forgalmához s azon hitelhez képest, melyet
kereskedelmi szokás szerint nyújtania kell,
csekélynek bizonyult;

tekintettel arra, hogy a közelmúltban
alakult többféle részvénytársulat városi kö-

zönsegtünk elhelyezhető tőkéit jó részben lefoglalta, tehát új részvények kibocsátására az idő jelenben nem mutatkozik alkalmasnak:

hatalmaztassék fel az igazgatóság, hogy alkalmasnak ígérkező időben 120, egyenkint 250 frt névértékű részvényre aláírási ívet nyisson s a részvénytőkének 80.000 frtra való felemelése s alapszabályainknak ily értelmű átalakítása végett esetleg rendkívüli közgyűlést is hívjon össze.

Az igazgatóság ez indítványa ellenvetés nélkül elfogadtatván, az érdekes közgyűlés véget ért. Őszintén óhajtjuk, hogy a hazai ipar szolgálatában működő vállalat a megérdemelt támogatást és sikert megnyerhesse és biztosithassa magának.

Az „Erdélyi Gazdasági Egylet“ igazgatóválasztmányi ülése.

Kolozsvár, márcz. 26.

Az E. G. E. rendkívül népes választmányi ülést tartott mult szombaton délután, melyen a következő fontosabb tárgyak és ügyek nyertek elintéztést:

Ülés örömmel vette tudomásul, hogy a földmivelésügyi miniszter az „Erdélyi Gazda“ „Erdélyi Gazdaságtörténelmi Szemle“ külön rovata részére 200 frt rendkívüli segélyt utalványozott. A földmivelésügyi miniszter leiratait: a felállítandó amerikai szőlő anyatelepek, a sertésnyésztés támogatása, a sertésnyésztés elleni kísérletezés és a május hó folyamán tartandó lótenyésztési és értékesítési szaktanácskozmány tárgyában ülés tudomásul vevén, a szükséges intézkedéseket megtenni határozza, a májusi értekezletre pedig kiküldi az egylet képviselőjében Gróf Bánffy György és báró Wesselényi Béla ig. vál. tagokat.

Az ülés legfontosabb tárgya volt: az egylet által alapított „Központi hitelintézet, mint szövetkezet“ részére az egylet által jegyzendő üzletrészek mennyiségének megállapítása. A választmány egyhangulag 150, egyenként 100 frtos alapítványi üzletrész jegyzését szavazta meg, ami 15000 forintnak felel meg.

A „Magyar Mezőgazdák szövetkezeté“-nek márczius 28-iki közgyűlésére gróf Wass Bélát küldi fel a választmány.

Az egylet közgyűlésének napját május 2-ára tűzte ki a választmány.

Egyleti titkár bejelenti, hogy a mult ülés óta 30 új tag lépett az egylet kötelékébe, mit a választmány örömmel vesz tudásul.

A gyűlésen jelen voltak: Szabó József elnök, báró Jósika Gábor alelnök, gróf Beldi Ákos főispán, ifj. Leszay Ferencz kir. tan., Jakab László vár. állatorvos, gr. Beldi Kálmán, Vinczei Károly, gróf Lázár István alispán, dr. Gidófalvy István közjegyző, dr. Szentkirályi Kálmán, Tóth Zsigmond, Vörös Sándor kir. tan., igazgató, ifj. br. Solymossy László, id. gróf Nemes János, br. Feilitzsch Arthur erdőigazgató, Matskási Pál, báró Mannsberg Sándor, Tokaji László egyleti titkár, Csermák János egyl. pénztárnok.

Vegyes hírek.

— **Hymen.** Fenichel Jakab polgártársunk fia, Mór, a napokban jegyezte el Laufer Jenny kisasszonyt, Laufer József kereskedő szép leányát, Déván.

— **Necrolog.** Kovács Károly fiatal polgártársunkat súlyos csapás érte; fiatal neje Varga Klára — kivel alig két éve esküdtött meg — e hó 24-én hosszas szenvedés után

elhalt. Temetése e hó 26-án volt, melyen a millennárius dalkar és a tűzoltó-zenekar is részt vett.

— **Adózó közönségünk figyelmébe.** Nagy-Enyed város adóhivatala ez uton is értesíti az adózó közönséget, hogy az 1897. évre megállapított házbér- és házosztály-adó-lajstromok a felsőbb hatóságok által megerősítve a hivatalnak visszaküldettek és e hó 29-től április 8-ig közszemlére kitétetek, melyek az érdekeltek által a fenn jelölt napokon a hivatalos órákban betekintheők.

— **Értesítés.** A „Siculia“ természetes folyékony szénsavgyár részvénytársaság ez uton is értesíti Nagy-Enyed és vidékén lakó részvényeseit, hogy alakuló közgyűlést e hó 30-án délután 3 órakor Sepsiszent-Györgyön fogja megtartani a következő tárgysorozattal: 1. Jelentés a megjelent részvényesek számáról. 2. Elnök, jegyző és jegyzőkönyvHITELESÍTŐK választása. 3. Jelentés a részvény-aláírás- és befizetéséről. 4. Az alap-tőke megállapítása. 5. A megalakulás kimondása iránti határozat. 6. Az alapítóknak kiadandó felmentvény iránti határozat. 7. Az alapszabályok megállapítása. 8. Az igazgatósági tagok megnevezése, valamint a felügyelő bizottság tagjainak az alapszabályok szerinti megválasztása.

— **Milyenek voltak a negyvennyolozas honvédek?** E kérdésre sok szép epizódot lehet felhozni a szabadságharc történetéből. Ezek közül álljon itt a következő eset: Bem tábornoknak köszönheti Nagy-Szeben városa, hogy a szabadságharc idején a polgárok vagyonából egy gombostűnyi sem veszett el. Mikor Bem honvédei bevonultak Nagyszebenbe, a parancsnok felállította a csapatokat a piacon s tudatta velük, hogy a tábornok szabad zsákmányolást engedett a városban két órai időtartamra. Bem próbára akarta tenni katonáit. Parancsa így szólt:

„Mostantól kezdve két óra hosszat ki-ki szabadon daskálhat a nagyszebeniek vagyonában. De figyelmeztetek arra is, hogy ez az eljárás, bár jogos, még sem nemes és sok ártatlan embert sújthat. Gondoljatok otthon levő családokra, midőn most védtelen nőkre és gyermekekre töritek rá az ajtót. Aki zsákmányolni akar, az menjen! Oszolj . . . !“

Megperdült a dob és az egész honvédsereg — együtt maradt. Egyetlen ember sem vált ki a tömött sorok közül, hogy rabolni induljon. A nélkülözéstől elcsigázott, éhez, fázó honvédek ott állottak két óra hosszat a piacon, kemény hidegben. Senki sem bontotta meg a sorokat. Mikor aztán a kiszabott két óra letelt, a parancsnok kivonta kardját, „Vigyázz“-t vezényelt és azt mondta: Letelt a zsákmányolásra rendelt idő. Derék fiuk vagytok!

A honvédek eltették a hazát és nyugodtan szétozoltak. Így menekült meg Nagyszeben a nyomortól sanyargatott emberek két órai dulásától.

— **A marosvásárhelyi posta- és távirtdahivatalnál** a posta- és távirtda-segédtszti vizsgák folyó hó 21—23-ka között Raschka János kir. tanácsos, posta- és táv. igazgató elnöklete alatt, továbbá: Szabó Elek posta- és táv. titkár, Tolnay Károly, Kovács Géza posta- és táv. főtisztek, Solymossy Mátyás posta- és táv. tiszt, bizottsági tagok és előadók előtt a legnagyobb siker elérése mellett folytak le. Raschka János a vizsga letétele után teljes megelégedését nyilvánítá úgy a tanfolyam hallgatóinak,

mint a tanári karnak, kiket fáradhatlan buzgalmukért legelső sorban illet az elismerés, miután a marosvásárhelyi posta- és távirtda-segédtszti tanfolyam hallgatói ez uttal dicsőségesen megállták helyüket. A kir. tanácsos lelkes, buzdító szavai legyenek a végzett ifjaknak hű kísérői az élet utain.

— **Az „Agrártakarékpénztár Részvénytársaság M.-Vásárhelyt“** alig egy néhány havi működése után már is ismertté tette nevét az erdélyi részeken. Az 1.000.000 korona teljesen befizetett alaptőkével alakult intézet, melynek élén Kemény Ákos báró országgyűlési képviselő mint elnök, Mikó Árpád, Marostorda vármegye főispánja és Sándor János Kis-Küküllő vármegye főispánja mint alelnökök állanak és melynek vezérigazgatója Tauszik B. Hugó, a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara elnöke, alapításakor kitűzött céljának megfelelően a mezőgazdasági hitel ápolja és olesó kamat, gyors és méltányos eljárás által különösen a kisbirtokos-osztálynak kiváló szolgálatokat teljesít. Az intézet a mezőgazdasági hitelynyújtás minden nemét kultiválja; hitelt nyújt jelzálogilag biztosított váltókra, jelzálogilag biztosított kötvényekre és ad törlesztéses kölcsönöket. A jelzálog felajánlott ingatlanokat a kölcsöntkérő felek kívánatára az intézet szakértő által megbecsültetvén, ez által — igen kis becslési költségek mellett — annyi kölcsönt adhat, hogy a kölcsönt kérő feleken segítve legyen. A visszautasított kölcsönök tárgyalásáért mi díjat sem számít. Hisszük, hogy ez intézetet Erdély minden részéből fölkeresik a kölcsönre szorult felek és rövid idő alatt az „Agrár-takarékpénztár Részvénytársaság“ ismert segélyforrása lesz az erdélyi birtokos-osztálynak.

— **Nina kisasszony.** Ez a czime annak a bájos regénynek, melynek közlését a napokban kezdte meg az Egyetértés, s melynek márczius 31-ig megjelenő folytatásait külön levonathban ingyen küldi meg az Egyetértés kiadóhivatala mindenkinek, aki április 1-jén e lap előfizetői sorába lép. Nina kisasszony szerzője nemcsak mint regényíró, de mint költő is a legelső helyek egyikét foglalja el a francia szépirodalomban és ennek fényes bizonyítékát szolgáltatja jelen legutóbbi műve is, melyben egy végtelenül poétikus, bájos és kedves teremtést mutat be olvasóinak de Montberthier gróf egyetlen leányában, Ninában. Nina kisasszony csupa ártatlanság, naivság és szeretet, aki nagyon ragaszkodik annak az ódon, toronyos kastélynak komor fáiához, amelyben a bölcsőjét ringatták és a kastélyt környező szép erdőhöz, amelynek balsamos levegőjében hajadonná nőtt fel. Ebből a ragaszkodásból erednek azok a kezdetben naiv, de utóbb a tragikum magaslatáig emelkedő küzdelmek, melyeket a szerző ragyogó tollal, nagyon érdekes mese keretében rajzol és melyeket olvasóink, még vagyunk győződve, mindvégig rokonszenves figyelemmel fognak kísélni, a kíváncsiságot szüntelenül ebrentartó és mind magasabbra fokozó jelenetek során. A regényen kívül az Egyetértés minden száma 1—2 érdekes tárczát közöl, hol szépirodalmi, hol meg ismeretterjesztőt, abban csak az Egyetértésnél feltalálható népszerű modorban, mely e tudományos tárgy közleményeket is mindenkire nézve érdekessé és élvezhetővé teszi. Az Egyetértés egyéb rovatai, tudósításai mindenkor a legtökeletesebbet nyújtják, mint egyrészt az Egyetértés szakavatott

munkatársai, az ország és a világ minden részében levő saját levelezői és a lap nagy terjedelme tesznek lehetővé. Az Egyetértés nagy terjedelménél fogva abban a helyzetben van, hogy mindenről a legérzékenyebb tudósításokkal szolgálhat olvasó közönségének s nem kénytelen tér szűke miatt hézagos és dióhéjba szorított híreket közölni. Ez előnyök mellett az Egyetértés előfizetési ára a legmérsékeltebb: negyedévre 5 frt. Mutatványszámmal a kiadóhivatal kívánatra készségesen szolgál.

— **Óriási barlangot** fedeztek föl Missouri államban, a Szt.-Louis-Mansfeld vasutvonal Hudson állomása közelében. A barlang állítólag még a Kentuckyben levő világhírű Mammut-barlangnál is nagyobb s igen gazdag csopkövekkel megrakott óriási üregekben, hol patakok s földalatti tavak is vannak.

— **Hazai iparunk.** Elvitázhatlan, hogy hazánkban az ipar fejlődése ma már a legmagasabb niveau áll. Ott vannak többek között Grossmann S., fővárosunk eme első rendű czegének a Bécsi-utca 5. szám alatt levő nagy és előkelő férfi-szabó-termei és kész férfiruha-raktára; utóbbi már mint látványosság is méltó a megtekintésre. Tekintve, hogy ezen hosszú évtizedek óta fennálló, előkelő czég — mely a fővárosi mágnásvilág egyedüli szállítója — ugy megbízhatósága, mint munkájának kiválóságával és lelkiismeretességig jutányos áraival hazai iparunknak nemcsak hasznára, de becsületére is vált: örömmel ajánljuk őt a nagy közönség figyelmébe.

— **Kiapadhatlan forrás.** Köztudomású, hogy mennyire elzárkóznak hazai és különösen fővárosi pénzintézeteink az elő, hogy erdélyrészi földbirtokokra engedélyezzenek kölcsönöket. A budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszékileg bejegyzett s közel egy évtized óta fennálló „Ingatlan- és Jelzálog-forgalmi intézet”-nek (Budapest, VI., Váci-körút 39.) végre sikerült oly összeköttetéseket létesítenie, hogy azon — eddig mindenhol tapasztalt elzárkozással és indokolatlan — tartózkodással szemben tetszés szerinti magas összegekben szavathatasson meg előnyös feltételű törlesztéses kölcsönöket, amely kölcsönök egyedül biztosíthatja magának a földbirtokos gondnoki megélhetését, mert a jelenlegi mostoha gazdasági viszonyok között a földbirtokosnak — jóllehet — uszarakamatu takarékpénztári kölcsönökhöz fordulnia nem szabad, mert ennek 8—10% kamatait — az adókon felül — megfizetni nem lehet.

— **A t. hölgyközönségnek.** Kik olcsó és izléses selyem, gyapju és nyári mosó-kelmét akarnak vásárolni, kérjék **Weiner Mátyás** (Budapest, Andrassy-ut 3.) legnagyobb divatruházának legújabb tavaszi mintagyűjteményét, melyet **ingyen és bérmentve** küldenek meg. **Fontos!** Megirandó, hogy mily minőségű és körülbelül mily áru szövet- vagy selyem-minta küldessék.

— **A magyar ipar diadala.** Mint budapesti levelezőnk értesít, szék- és fővárosunk ismét egy iparaggal gazdagabb lett. Nevezetesen Villányi és társa Budapesten Nádor-utca 15. szám alatt — gyárteleppel Ujpesten — oly nagyszabású magyar biscuit- és csokoládé-gyárat létesítettek, mely Európa bármely hasontermészetű gyárával nemcsak a gyártmányok kiválóságára, hanem az üzem nagy szabására nézve is feltétlenül kiállja a versenyt. Valóban bámulatos, hogy

a szóban levő gyárnak rövid fennállása alatt nem csak a különben kéyes és válogató fővárosi előkelő közönséget és a legfelsőbb köröket sikerült gyártmányai javára megnyerni, hanem sikerült neki az is, hogy a külföldi rokontermészetű gyárakat ide hazánapról-napra jobban-jobban lehetetlenné teszi. Ugyanazért és mert levelezőnk arról értesít, hogy Villányi és társa ezen óriási üzemet teljesen magyar szellemben vezetik, amennyiben 800—1000-re menő munkásaik között idegen ajkut meg sem tűrnek: hazafiúi köteleességet velünk teljesíteni, midőn az Első Magyar Biscuit- és Csokoládé-gyára, melynek kitérő gyártmányai ma már az ország minden részében kaphatók — közönségünk figyelmét nemcsak felhívjuk, de egyúttal kérjük is, hogy amíg ide hazá is megtaláljuk a kiváló, a jelest, ne szórjuk pénzünket a külföldiek lábaihoz.

Apróságok.

Jól ismeri.

Az utonálló (a diákhöz, kivel az erdőben találkozik): A zálogszedulákat, vagy az életét!

A kivágott ruha.

Egy fiatal ember a minapi bálók egyikén sokat tánczolt egy erősen kivágott ruhájú nővel.

— Ismered azt a nőt, akivel annyit tánczoltál? kérdezte egy barátja.

— Jórészt, felelte a tánczos.

Csók közben.

A ny a: Nem röstelled magad? Emillel jársz jegyben és Arthurral csokolóztál?

R ó z a: De igazán Emilre gondoltam!

A regényes vőlegény.

— Azt hallom, nagyon prózai ember a vőlegényed; nincs benne semmi regényes.

— Oh, kérlek! Lásd, mindenét elzalogosította, csak a jeggyűrűt nem.

Ijesztgetés.

A z a g g l e g é n y: Ma megint minden étel rossz és megehetetlen.

A v e n d é g l ő s: Ön el van kényeztetve; házasodjék csak meg és jöjjön el két hónap múlva!

Hogyan lehet szakítani?

Egy apa rájön, hogy a leánya szerelmi viszonyt kezdett egy szegény fiatal emberrel. Az apa egészen magán kívül van és borzasztó fenyegetések között megtiltja leányának, hogy a fiatal emberrel még valaha találkozzék. A leány módját ejti, hogy még egyszer, utóljára lássa a kedvesét.

— Hogyan kezdjem, zokog a fiatal leány, hogy téged ne lássalak többé?

A fiatal ember néhány pillanatig gondolkodik, aztán azt válaszolja:

— Adj kölcsön száz forintot!

A farkar.

Zsugori urnak táviratot hoznak. Nagyon jó hírt sürgönyöztek neki; egy pénzügyi operáció fényesen sikerült.

Szól egy barátja:

— Ejnye, ily jó hírt kap és nem is ad borraivalót a kihordónak?

Zsugori ur felel:

— Ej, hát ha véletlenül rossz hírt hoz, hát ő adna-e borraivalót, mi?

A doktorné furfangja.

— Miért főz a doktorné mindig maga, mikor vendégei vannak?

— Hát azért, hogy a vendégek elrontsák

a gyomrukat és a férjével gyógyíttassák magukat.

Furesa kifakadás.

A z a p a: Mondd csak, Elza, nem tudod, hol felejtettem ma reggel a szemüvegemet?

E l z a: Nem tudom, papa.

A z a p a: Bámulatos, hogy ezek a leányok milyen feledékenyek!

Meteorologiai jelentés márczius 24-től 27-ig.

Nap	Óra	Légnyomás 700+	Hő	Szél iránya és erőssége	Borulat	Csapadék	Hő napi max. min.	
7	61.4	+4.9	N ₁	9	—			
24	2	61.0	+11.6	S ₂	6 ● 0.2	+12.7	+1.8	
	9	62.1	+6.0	NW ₁	6	—		
7	60.7	+3.5	NW ₂	10 ● ny.				
25	2	58.8	+9.4	NW ₂	9	—	+10.4	+3.3
	9	59.8	+6.5	—	6	—		
7	58.6	+6.6	NW ₁	7	—			
26	2	57.9	+12.8	W ₁	6	—	+13.0	+2.0
	9	60.5	+6.6	N ₂	10 ● 0.5			
7	60.9	+5.0	W ₁	4	—			
27	2							
	9							

Kilátás: Változóan felhős és esőre hajló.

* A légnyomás tenger színére van átszámítva. — Hő C° fokokban. Szél iránya: N = észak, S = dél, E = kelet, W = nyugat. Szél erőssége = 1—10-ig. Borulat foka = 1—10-ig. Csapadék mennyisége milliméterekben értendő. ● = eső, * = hó, ▲ = jég, Δ = dara.

Közgazdaság.

Az országos szőlőtelepítő szövetkezet czélja és szervezete.

Hazánk szőlőhegyeit elpusztította a fillokszera!

Szőlőink megsemmisülésével elveszett egy mérhetetlen nagy nemzeti vagyon. Szőlőtermelő népünk elszegényedett s egy igen nagy részök, a koldusbottól menekülő, Amerikába, Szlavoniába vándorol.

Társadalmunk a szőlők pusztulása után agoniába esett, sem bátorsága, sem pénze nem volt, de még ut és mód sem volt arra, hogy új szőlőket miként ültessen, a kipusztultakat miként rekonstruálja, a kezdeményezést az államtól várta, sőt még ma is ott állunk, hogy szőlőtermelőink nagy része mindent az államhatalomtól vár: pénzt, talajt, szakértelem!

Az állam az elpusztult szőlők rekonstrukciója s új szőlők telepítése tekintetében megtesz ugyan minden tőle telhetőt, azonban e tekintetben a legnagyobb feladat nem az államra, hanem a társadalomra hárul. Az állam adhat segélyt, adhat olcsó kölcsönt a szőlőtelepítőnek, de nem adhat kész, kellő szakértelemmel betelepített szőlőt, ezt megtenni a társadalom feladata. Ezen társadalmi feladat keresztülvitelét vállalta magára az országos szőlőtelepítő szövetkezet.

Mert ugyan mit ér a segély, mit ér az olcsó kölcsön a közép és kis szőlőtermelő, ha nincs megfelelő szőlőtalaja s ha nem bír szakértelemmel az új szőlőkültúrában. Megfelelő talajban szakértelem nélkül ültetett és kezelt szőlők csak a nemzeti vagyon tovább pusztulását mozdítják elő, „Kész szőlőt a termelő kezébe!” Ez jel,

szava az országos szőlőtelepítő szövetségnek!

Az országos szőlőtelepítő szövetséget az egész országra kiterjeszti tevékenységét és az elpusztult szőlők rekonstruálása, új szőlők telepítése, a kor színvonalán álló egészséges munkairány követése, a hazai csemege-szőlő- és borkészleteknek külföldön biztos és állandó piacok szerzése stb. által vissza akarja hódítani veszendőbe ment nagy nemzeti kincsünket, a „szőlőt“, és ezzel biztosítani akarja szőlőművelő népünk vagyonszerését s ezeknek nyújtand biztos alapot a tisztességes megélhetésre. A szövetséget működését egyenlő arányban terjeszti ki úgy a kötött, mint a homoktalajon levő szőlőkultúrára.

Az országos szőlőtelepítő szövetséget feladatainak megvalósítása céljából azon tagjai számára, akiknek sem szőlőtalajuk, sem pénzük, sem szakértelmük nincs, szőlőterületeket vásárol, azokat beülteti, parcellázza s nekik a vételárnak 10—15 év alatt kisebb részletekben leendő törlesztése mellett tulajdonukba bocsátja.

Azon tagjainak, kiknek talajuk van, de pénzük és szakértelmük nincs, talaját beülteti, őket szakértelmű kezelők által az új kultúrába bevezeti s a beültetésért járó munkadíjat hosszabb lejáratu kölcsön formájában szedi be tőlük, hogy ki-ki szőlőtermése egy töredékéből könnyedén törleszthesse tartozását; végül azon tagjai részére, akiknél csak a szakértelem és jártasság hiányzik, a szövetségeti telepeken munkásokat és szőlőkezelőket képez.

Nagy, sőt kiváló súlyt fektet a szövetséget a homoki szőlőkultúrára s minden erejével azon lesz, hogy a homoki szőlők telepítését még az által is előmozdítsa, hogy igyekezni fog megnyerni a saját jóállása mellett pénzintézeteket arra, hogy az állam által garantált (25 millió) kölcsönhöz hasonló feltételek mellett homoki szőlőkre is engedélyezzenek törlesztéses kölcsönöket. Ilyen kedvezményre a homoki szőlők jövedelmezőségükkel fogva méltán igény tarthatnak!

A szövetségetek ezen nagy feladatai mellett tagjai egyéb szőlőszeti szükségleteit is ellátandja, nevezetesen európai és amerikai szőlővesszőket és oltványokat tömegesen termel s azokat tagjainak jutányosan bocsátja rendelkezésére, valamint a tagok vesszőkészletei eladását közvetíti, államilag segélyezett anya- és minta-szőlőtelepeket létesít, karónyerés céljára akáczosokat ültet és kosárfűt termel.

Tagjai körében a szakértelmet igen olcsó szaklap kiadása által is terjeszti, a szőlőszeti mellékterményeket feldolgozza s a jobban nem értékesíthető borokból cognacot gyárt.

Szőlőszetünk felvirágoztatására azonban mindez nem elég, mert mit ér a legszebb szőlő, mit ér a legjobb bor, ha nincs rá vevő? A szövetséget működésének egyik fő csoportja leendő szőlőtermények jó áron való és biztos értékesíthetőségének keresztülvitele.

Ezen cél elérésére a szövetséget tagjai bor- és csemege-szőlő-készleteinek eladását közvetíti, külföldi piacokat keres föl és nyer meg, külföldi kereskedőket hív be, hogy tagjai szőlőjét és borait lehető jó áron eladhassa. Sőt ennél sem áll meg, hanem ha nagyobb bormennyiségek állanak majd rendelkezésére, a monarchia, esetleg a külföld nagyobb városaiban mintapinczékét és

kiméréseket állít fel, továbbá szőlő- és borkiállításokat és aukciókat rendez.

Mindezek oly nagyhorderejű feladatok, melyeknek czéltudatos megvalósítása nélkül szőlőink helyreállítása, szőlőtermelő népünk a koldusbottól megmentve s szőlő- és borkereskedelmünk felvirágoztatva nem lesz s nem lehet soha.

Az országos szőlőtelepítő szövetséget székhelye Budapest.

A működéséhez szükséges tőke 100 korona névértékű üzletrészek kibocsátása által képeztetik. Az üzletrészek havi 10 koronás részletekben is fizethetők. A szervezési költségek fedezésére minden üzletrész után a jegyzés alkalmával 2 korona beiratási díj fizetendő.

A szövetséget ügyeit Budapesten az igazgatóság vezeti a felügyelő bizottság ellenőrzése mellett. A vidéki ügyvitel és a tagokkal való érintkezés sikeres keresztülvitele céljából az igazgatóság minden községben, hol szőlőtermeléssel foglalkoznak, bizalmi férfiakat, „ügyvivőket“ nevez ki, akiknek feladata leendő:

1. Eladásra és betelepítésre ajánlott szőlőterületeket nyilvántartani, s a szövetségettel közölni.

2. A szövetséget által beültetett s eladásra kerülő szőlők vételére ajánlkozó vevőkkel tárgyalni.

3. A működése helyén levő bor, szőlő, oltvány, vessző stb. készletet, szükségletet tudakolni, a szövetségetnek bejelenteni, bormintákat beszerezni s küldeni.

4. A szövetséget által venni vagy eladni kívánt terményeket és anyagokat tudakolni s a vételt vagy eladást közvetíteni. Végül:

5. Mindezekről könyvet vezetni. Az ügyvivőket működésükért az igazgatóság által meghatározandó jutalék illeti.

A szövetséget tagja lehet bárki, nemkülönben alapok és egyesületek, mint jogi személyek, és kiskorúak is az általuk aláírt belépési nyilatkozat alapján. A szőlőtelepítés és a szőlőszeti termények értékesítését ennyire felölő intézmény biztos emeltyűje leendő szőlőtermelésünk és borászatunk felvirágzásának, s ha ezen célját a szövetséget betölti, ami hogy megtörténend, kétségtelen, ezzel együtt nem megvetendő pénzügyi eredményt is ér el az által, hogy az üzletrészek után tisztességes, sőt jelentékeny osztaleket fog tagjainak juttatni.

Az üzletrészek törlesztésére szolgáló összegek egyelőre a Pesti magyar kereskedelmi bank terevárosi fiókjához Budapest, VI. Andrássy-ut 21. sz. alatt küldendők.

Bővebb értesítést az országos szőlőtelepítő szövetséget szervező irodája (Budapest, VI. Nagymező-utca 12. sz. a.) ad. Budapest, 1897. február hó 20. Igazgatósági rendes tagok: Földváry László cs. és kir. kamarás, nagybirtokos, Haraszi. Vasadi Balogh Lajos ref. lelkész, „Magyar Földműves“ szerkesztője, Gyuró. Lupa Péter orsz. képviselő. Pomáz. ifj. Horváth Mihály nagybirtokos, Czekeháza. Dr. Horváth Jenő ügyvéd, szőlőtelep-tulajdonos, Budapest. Nagy György kir. tanácsos, nagybirtokos, Temesvár. Maurer János, a „Szőlőszeti és Borászati Lapok“ szerkesztője, szőlőtelep-tulajdonos, Kassa. Igazgatósági póttagok: Moór Károly földbirtokos, Pusztá-Zámor. Olgyai Molnár Pál birtokos, Czegléd. Balogh Gyula k. jegyző, Tabajd. Németh József m. titkár, birtokos, Budapest. Bajor József szőlőkezelő, Ráczalmás. Felügyelő-bizottsági rendes tagok: Papp Károly ref. lelkész, szőlőtelep-tulajdo-

nos, Budapest. Lengyel Antal takarékpénztári igazgató, Szolnok. Deák Tamás intéző, Budapest. Felügyelő-bizottsági póttagok: Hannibal József ügyvéd, Budapest. Molnár Lajos szőlőtelep-igazgató, Győrök. Medvés Mihály kir. bir. aljegyző, Békásmegyér.

Az Erdélyi Gazdasági Egylet és a kisgazdák. Az E. G. E., mint tudjuk, legújabbán egy olyan irányu akcióit indított meg, melynek siker esetén különösen kisgazdáinkra nézve beláthatatlan nagy jövője és fontossága van. Elhatározta ugyanis az egylet hogy hazarészünkben minél több közvéleményi hitelszövetkezetet létesít és azok vezetése és segélyezése céljából egy Kolozsvárt székelő központi szövetséget alapít. A központi szövetséget üzletrészeinek jegyzése érdekében a múlt napokban küldte szét az egylet, körleveleit, március 20-iki ülésén pedig maga az egylet is 15000 frt értékű alapítványi üzletrészt jegyzett. Ezen határozat nem szorul dicséretre. Reméljük, hogy azt más testületek és hatóságok is követni fogják.

Piaczi árak.

Nagy-nyed, 1897. március 25.

Buza legjobb	1	véka	1.-
„ középserű	„	„	—90
Kétszeres legjobb	„	„	—80
„ középserű	„	„	—75
Rozs legjobb	„	„	—80
„ középserű	„	„	—75
Zab legjobb	„	„	—50
„ középserű	„	„	—45
Kukorica (tengeri)	1	véka	—62
Burgonya	„	„	—30
Széna legjobb	„	egy szekér	8.-
Szalma legjobb	„	„	1.50
Bikkfa 1 köbm. keresztirányú nélkül, 1 m. hosszú	„	„	3.50
Cserfa 1 „	„	1 „	2.50
Tölgyfa 1 „	„	1 „	3.-
Faszén kemény	„	egy hektoliter	1.80
Marhahús	„	1 kilogramm	—40
Sertéshús	„	„	—52
Szalonna	„	„	—72
Diszózsír	„	„	—80
Vörshagyma	„	„	—
Fokhagyma	„	„	—

Csarnok.

A Laczházy-kastély.

— Irta: Molnár Gyula. —

ELSŐ RÉSZ.

I.

— Sarolta, még most sem vagy készen? — kiáltotta Laczházy Gáborné leányának, ki a budoárjában éppen kedves kis kalapja igazításával foglalkozott.

— Mindjárt, anyám, azonnal jövök! — hangzott ki a szobából a felelet.

A figyelmes szemlélő egy bájos leányalakit láthatott volna, ki kíváncsi szemekkel nézett az előtte álló remek konsol-tükrbe, honnan babonás szépségét egész élet-hűséggel verték vissza a reflex-sugarak.

Kedves kifejezésű kék szemében gyermekes élénkség tükröződött, gyönyörű, nyulánk alakján remekül állott a legutolsó divat egyik műzlessel bíró munkája. Göndör szőke fürtjein elegáns leányos kalap pompázott, életpiros rózsás arczából az elégtelenség mosolya villant meg.

Csókot vetett a tükrben látszó hasonmásának, miközben ajkai egy népszerű dal első sorait dudogtatták.

— Isten önnel, bájos nagysád! — szólt végre — de ne haragudjék, ha többé nem gyönyörködöm szépségében, de mennem kell, különben kikapok a mamától. Páh!

Kifutott a kastély folyosójára, hol anyja már türelmetlenül várakozott reá. Szótlanul haladtak le a lépcsőkön az ott álló hintóhoz.

Kellemes juniusi verőfényben tündöklött a vidék. A távoli kék hegyek felől kellemes szellő fujdogált, mely kissé lehűsítette a délutáni rekkenő meleget.

Sarolta magába mélyedten ült a hintóban anyja oldalán, csak olykor-olykor pillantott át szunnyadozó arcára. Kétségtelenül kellemesen töltik el a délutánt és az estét az egyik szomszédjuknál, kinek birtoka egy óra járásnyira fektűt a Laczházy-kastélytól.

Porthay herceg lakott ott nyáron át állandóan, ki családjával a telet rendszeresen Bécsben és Párisban töltötte. Egészen véve kellemes társaság volt. A hercegné egy ötven év körüli kövér asszony volt, egészséges szellem, ki Laczházyt rendkívül szerette. Leánya Dzsina egyik legjobb barátnője lett Saroltának, míg bátyja, Arthur herceg, egy huszonhét év körüli vézna, szeles vállu barna, cigányképű dragonyos főhadnagy, a fess grófnő élénk tisztelői közé tartozott.

A hercegi lakban a mai nap találkát adtak egymásnak a főrangok. Ott lehetett látni a Tarjossy leányokat is. Sarolta azóta megbékült Miczivel, ki most egy fess dragonyos hadnagyot, Blitzweih bárót, egy nyafogó osztrák bárót idealizált.

A kellemes juniusi délutánokat lawn-tennis-játék mellett töltötték el az ifjak.

Sarolta kitűnően kezelte a ragnet-ot és oly ügyesen játszott, valahányszor Arthur herceggel együtt volt, hogy a többieket szinte bántotta az irigység.

Miczi egy művésznő szemeivel leste el Sarolta mozdulatait és ügyesen utánozta, úgy annyira, hogy egyike lett a legjobb labda-játékosoknak.

A leányok kipróbált areczal festői látványt nyújtottak. Az elpattant és cizél nélküli labda után futkározó ifjak csapata pedig egész komikus látványban részesítette a garde-des-dames-okat.

Az egyik pillanatban szép harez folyt Sarolta, Arthur és Halmágyi gróf — utóbbi

egy gazdag, különöz földbirtokos — között. Sarolta labdái roppant sok dolgot adtak a két ifjunak.

A hevesen folyó játékból kibomlott Sarolta aranyzóke haja és leomlott omlatag természetére, fenséges képet mutatva a zöld kerethez hasonló fak háttérben.

A játék abba maradt legott és a leányka anyjához futott, hogy a haját megigazítsa.

— Valóságos Loreley! — vélte Arthur, hangosan kiejtve szavait.

— Bébé sans rivale! — felelte Halmá-

gyi — boldog ember lesz az, ki őt magáénak mondhatja.

A herceg eltűnődött egy kissé.

(Folytatása következik.)

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru- gyár részvénytársaság.

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráru- gyár részvénytársaság könyvnyomdájában.

EGÉSZEN FRISSEN ÉRKEZETT.

Tisztelettel értesítjük az építető közönséget, vállalkozókat és hivatalokat, hogy bizományosunk **Bisztricsány Lajos** urhoz Nagy-Enyedre nagyobb mennyiségű

Roman és Portland cementet

küldtünk. A beocsini cement legjobbnak bizonyult minden gyártmány felett. Bizományosunk bármely allomásra a fentebbi beocsini gyártmányokból legoleosóbban szállít bármekkora mennyiséget.

Tisztelettel

BEOCSINI CZEMENT UNIÓ.

Nagyenyedi bizományosunk **Bisztricsány Lajos** ur **1 frton felüli vetemény- és virágmagvak rendelésénél 5%-ot visszafizet** a rendelőnek. A magvak jóságáról és frissességéről jót állunk.

Mauthner Ödön.

Korona-tyukszem- és szemölcs-tapaszt mindenkinék ajánlok. Egy doboz ára 30 kr. Biztos eredményről szavatolok, ellenben a pénzt teljesen visszaadom. **Friss caviárt, angolnát, pisztrángot, szárdiniát és orosz halakat** jutányosan ajánlok.

Legjobb **Vermorell permetező** és külön részek is lesznek raktáromon, valamint legjobb, legerősebb **kékkő** legjutányosabban nálam szerezhető be.

Teljes tisztelettel

Bisztricsány Lajos.

1028 6-52

Friss székegy turó és csirke mindig kapható.

STEÁRIN GYERTYA EGY CSOMAG 35 KRAJJCZÁR.

JÓ IZŰ CUBAKÁVÉ KILOJA 1.60, 2-2.10.

A „Közérdek”

a megye egyetlen politikai lapja. Egyike a vidék leg-
elterjedtebb lapjainak, s mint ilyen,

hirdetések közlésére

kiválóan alkalmas.

Aki tehát olcsón s biztos sikerrel akar hirdetni,
forduljon bizalommal lapunk kiadóhivatalához.

Olcsó cseh ágytoll!

5 kl. uj, jó, fosztott, pormentes — 4 frt 80 kr.
 5 „ jobb minőségű — 6 „ „
 5 „ hófehér puha fosztott pelyh 9, 12, 15 „ „
 5 „ fél pelyh 6, 7, 20, 9 „ „
 5 „ hófehér puha fosztatlan pelyh 12—15 frt.
 Pehely 1.80, 2.40, 3.—, 3 frt 30 kr
 1/2 kilónként.
 Kötött paplanok 2 frt 30 krtól feljebb.
 A szállítás bérmen-

esen, utánvét mellett történik.

Felszerelés és visszavétel nincs kizárva, ha a postadíj megtérítettik.

Megrendeléseknél kérem jól megfigyelni a címet.

Benedikt Sachsel, Klattau, 409. Böhmen.

942 17—20

Fogorvos

Perl József

American Dentist

Dr. of Dental Surgery

Amerikában kiképzett

plombeur

f. hó 29. és 30-án, esetleg 31-én

a Két hattyu szállodában

fog rendelni. 1070 1—1

327. sz.

II. 897.

Hirdetmény.

Alsófehér vármegye közigazgatási bizottsága az 1897. évi márczius hó 10-én 50. jkvi sz. alatti hozott határozatával a nagyenyed-toroczkói törvényhatósági közut vládházi (9—11 km.) szakasza kiépítését 12018 frt 12 kr összeg erejéig engedélyezte.

A fentemlített munkálatok fogantatásának biztosítása céljából az 1897. április hó 8-ik napjának d. e. 10 órájára az alsófehérvármegyei m. kir. államépítészeti hivatal helyiségében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkálatok végrehajtásának elvállalására vonatkozó, az engedélyezett költség után számítandó s a részletes feltételekben előírt 5%-nyi bánatpénzzel ellátott zárt ajánlataikat kitűzött nap d. e. 10 órájáig a nevezett hivatalhoz annyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a nevezett m. kir. államépítészeti hivatalnál, a rendes hivatalos órákban, naponként megtekinthetők.

Kelt Nagy-Enyeden, 1897. márczius 18-án.

Albert Iván,
hivatalfőnök.

1067 2—2

Alsófehér vármegyében Zalathnán,

a gyulafehérvár—zalathnai vasut végállomása közelében, főút mentén, egy, szini előadásokra és bálókra alkalmas **diszes nagy teremmel, több kisebb melléktermekkel, pinczéssel, mel-léképületekkel** ellátott

vendéglői helyiség,

nyári multságokra alkalmas **szép nagy kerttel, tekepályával** felszerelve,

szabad kézből örök áron eladó.

Értekezhetni:

Kolozsváry Nándor

tulajdonossal

Zalathnán.

1071 1—3

ki iszik
Kathreiner-féle
 Kneipp-maláta-kávét?

Egyre ke jö!

Mindenki a ki félti az egészségét és mégsem akar lemondani a kávé megszokott kellemes élvezetéről. Mert a Kathreiner-kávé hozzátétele által elvész az idegizgató babkávénak általánosan ismert és rendes használatnál annyira egészségrontó hatása.

Mindenki a kinek egészségét valami megrontotta. Különösen ideg- s gyomorbántalmakban szenvedőknél sok ezer esetben a legegészségesebb és a legkönnyebben megemészthető italnak bizonyult a tiszta Kathreiner-kávé.

Minden asszony és gyermek, akiknek gyöngye szervezetére különösen jótékony hatással van a tápláló Kathreiner-kávé s a kik kellemes, enyhe íze miatt, úgy babkávèzzel keverve, mint tisztán nagyon szeretik.

Mindenki a ki a háztartásban takarékos, de izletes és a melletti egészséges kávéit mégsem a ár magától megvonni. Takarékosági szempontból is ajánlható a Kathreiner-kávé akár babkávèval vegyítve, akár tisztán.

A Kathreiner-féle Kneipp-maláta-kávé valóban egészségi és osaládi kávé, a mely szemekben a legjobb malátából készül; a babkávè kedvelt ízét a Kathreiner-féle gyártási mód adja meg neki, a mely a leghíresebb szaktekintélyektől elismerve, minden művelt államban tért hódított. Csak a Kathreiner-kávé egyesíti magában a babkávè kellemesen ingerlő ízét és a maláta kávénak egészséges, orvosilag elismert és megerősített előnyeit.

Kérelem: Tévedések és megkárosodás kikerülése végett bevásárlás alkalmával tessék jól vigyázni az eredeti dobozra, a melyen ez a felírás van **Kathreiner.**

Az olyan csomagban, amelyen nincs rajta a Kathreiner név, hamisított kávé van

999 6—12.